

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Balla Antal*
Cím: *Nagy Lajos király*

Forrás: *Pesti Hírlap*

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Lajos, nagy m. kir

Idő

"1942"

Személy

Nagy Lajos király

Irtta Balla Antal

Az idén lesz hatszáz esztendeje, hogy Lajos, a nagy király, elfoglalta az Árpádok trónját. Költőink képzeletük szárnyán gyakran menekültek vissza az Anjouk és a Hunyadiak dicső korába, ha vigasztalást akartak szerezni a jelen sivárságában. Az Anjouk kora valóban nagy korszak. Magyarország Nagy Lajos negyven esztendő uralkodása alatt Európának egyik legerősebb, legrendezettebb s legtekintélyesebb országa. Az a hatszáz esztendő, mely trónralépésétől kezdve máig eltelt, rettentően nagy idő Európa fejlődésében. Hogy ezt a kort megérthessük, félre kell tennünk egész mai életszemléletünket, erkölcsi értékfogalmainkat, bele kell élni magunkat olyan világba, melynek szelleme a mienktől teljesen idegen. Nagy Lajos uralkodásának ideje nagyrészt harcokkal telt el, de harc az egész középkor. A háborúk ebben az időben nem századunk totális háborúi, amelyek roppant tömegeket mozgatnak meg, igájukba fognak úgyszólván minden életmegtűnővölést és megakasztják a rendes polgári életet. A középkorban legtöbbször még csak kis csoportok hadakoznak, a királyok, a fe-

jedelmek közvetlen szolgái; a polgári és a paraszti rend zavartalanul dolgozott tovább. Nagy Lajos éveken át harcolt Olaszországban, azután elindult seregével északra, Litvániába, majd levonult a Balkánra. Ezek a hadjáratok az akkori út- és közlekedési viszonyok mellett roppant sok időt vettek igénybe, de az ország virágzott, kereskedelme, ipara, általános jóléte évről-évre emelkedett a nagy király uralkodása alatt.

Anjou-házból való királyaink asszimilált franciák, akik teljesen azonosították magukat a magyar célokkal. A legfőbb érdekük az, hogy megerősítették a központi hatalmat, amely az Árpádok kihalta után megrendült s helyreállították a királyi tekintélyt. Ha Magyarország továbbra is Csák Máték és Borsa Kopaszok földje marad, a közhatalom pedig az ő zsákmányuk, lassankint bekövetkezik a teljes anarchia és hazánk talán a területi szétdarabolást sem kerülhette volna el. A kiskirályok és a nagybirtok korában a két Anjou uralkodó erős kézzel és sok uralkodói bölcseséggel fenntartotta királyi tekintélyét, amely abban a kor-

ban, amikor még nem lehetett mai értelemben vett állami apparátusról beszélni, a belső rendnek és a békének egyetlen szilárd alapja. Nagy Lajos autokrata hajlamu volt, de nem elnyomó, és neveléses volna diktátort látni a nagy uralkodóban. Az országgyűlések intézményét, amelyek III. András korában nagy fejlődésen mentek át, fenntartotta, és sokat fejlődött uralkodása alatt a vármegyei rendszer is, habár még nem érte el ebben a korban végleges formáját.

II. András óta, akitől a nemeség egy forradalmi megmozdulással kicsikarta az Aranybullát, Lajos király nemzeti történetünk legnagyobb jogalkotója. A nevéhez fűződő jogalkotás korszakos jelentőségű. 1351 december 11-én kiadott dekrétumában megerősítette II. András király kiváltságlevelét, elismerte újból a nemesi jogokat, kivéve a nemesnek azt a jogát, hogy ha örökösök nélkül hal el, bárkire ráhagyhassa vagyonyát. A nemesek örökösödési jogát szabályozó úgynevezett ősi-ségi törvény egészen 1848-ig fennállott.

Lajost 1370 nov. 17-én Krakóban Lengyelország királyává koronázták. A két ország viszonya Nagy Lajos tiz esztendeig tartó lengyel királysága alatt a perszonális uniónak szinte ideális for-

mája. Lehetőleg nem avatkozott be az ország belügyeibe. A háromtagu tanács, amelyet megkoronázata után kinevezett, korlátlan hatalommal kormányzott. A turbulens ország állandó zajos pártharcival nem sokat törődött, csak határainak védelméről gondoskodott. Annál több gondot és figyelmet fordított a Balkánra, bár nem ismerte fel a török veszedelem jelentőségét. 1377-ben Murad szultán hadseregén a magyar csapatok fényes győzelmet arattak és Lajos azt hitte, hogy ezzel végét vetette az ozmán hatalom további terjeszkedésének a Balkánon. Csaknem minden hadi vállalkozását siker koronázta. Megverte a litvánokat, a tatárokat, meghódította Bulgáriát és a Havas Alföldet.

Negyven esztendő uralkodása katonai és diplomáciai eredményekben olyan gazdag, hogy hozzá sem azelőtt, sem azóta történelmünknek egyetlen korszaka sem hasonlítható. Az Árpádok külpolitikáját folytatta és birodalmát új területekkel gyarapította, főleg kelet és dél felé. Újból az országhoz kapcsolta Halicsot, Lodomériát, Moldvát, a Havas Alföldet, megszerezte a vidéni bulgár területet, Szerbiát, Boszniát, Dalmáciát. „A Pripet folyótól a Balkán hegységig, a Dnyesztertől és a Fekete-tenger-

től az Adriáig, a Szávától le a Rigómezőig, s a zétai és az albániai hegyekig terjedő nagy terület népét újra a magyar korona uralma alatt egyesítette. Megvalósította apja terveit: a lengyel-magyar uniót és a nápolyi magyar szövetséget.” (Hóman Bálint.) A magyar nagyhatalmat III. Béla királyig vihetjük vissza s azóta összes uralkodóink külpolitikája azonos vonalon haladt. A középkor századai bebizonyították, hogy Magyarország a Dunamedence egyetlen lehetséges szilárd központja s a békét és egyensúlyt Magyarországból és a hozzászólított társországoiból álló tömb tudja csak fenntartani.

A Magyar Korona országaiban nemzeti elnyomásnak híre sincs. Lajos király minden tartományában béke és rend honol, a magyar uralom sohasem volt kizsákmányoló vagy elnyomó. Lajos király Bulgáriában — mint Hóman Bálint írja — csak egy alkalommal léptetett életbe katonai kormányzatot. A más népek nyelvét, szokásait tisztelte. Az orosz vajdaság élére a nép nyelvét beszélő lengyel herceget állított. Lengyelországgal rendkívül tapintatosan bánt, még csak nem is gondolt arra, hogy az ország katonai vagy gazdasági erőforrásait Magyarország javára kizsákmányolja. Minden tétében számolt a reális erőviszonyokkal és soha-